

Илази Уторником.

Цијена:
за ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
за годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.

За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
године 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у
плаћеним новчанима непо-
средно администрацији „Гл.
Црногорца“ на Цетиње, а
може се и картом упут-
ницом на пошту у Котор.
Дописи пишу се уредител-
ству. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дужи вријеме шаље.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

СРИЈЕДАЦ, 20 нов. Отоманска
Порта поручила је бугарској влади, да
обустави полазак оних изасланика те
их је Сабрање изабрало да обиђу јевроп-
ске дворове и да се заузму за бугарску
ствар, јер, тако вели порука из Ца-
риграда, Турска је у погодби с Ру-
сијом ради уређења бугарског за-
шита.

На ту поруку одговорила је бу-
гарска влада, да она није власна за-
ступити пут изасланицима Сабрања, но
влада мисли, ако изасланици сбиђу
дворове јевропске и обавијесте владе
великих држава о стању ствари у
Бугарској, да то само може бити ко-
рисно по погодбу те се води између
Русије и Турске.

СРИЈЕДАЦ, 21 нов. (стигао 22
нов.). — Изасланици те их је Сабрање
изабрало да обиђу јевропске пријестол-
нице, кренули су јутрос из Сријед-
ца. Прво ће се зауставити у Биограду,
гдје ће остати један дан.

ЦАРИГРАД, 21 новембра (сти-
гао 2 н.). — Порта је примила окру-
жницу руске владе, у којој се изјављује
да је посланство Ђенерала Каулбарса
оставити спомен у историји; не само,
вели, да то посланство није остало
безуспјешно, но је тим увидио бугар-
ски народ, како су се пробијали, који
му иду о глави, дочекали власти
у Бугарској. Окружница завршује из-
јавом наде, да ће Русија успјети да
ријешити бугарско питање мирним путем.

ПАЗИЗ, 23 новембра. — Кама-
ра је са 262 против 249 гласова, у
пркос протесту министарства, усвојила
приједлог да се укину подначелници
(sous-préfets). Влада је због тога одмах
објавила да даје оставку.

БЕРЛИН, 23 новембра. У цар-
евској скупштини (Reichstag), мини-
стар војни, образлажући приједлом
бесједом навијештени приједлог за по-
већање војске, рече: Познати је сва-
коме да се Немачка мора старати за
случај, кад би могла доћи у положај
да буде улетета у рат. Истина, нема
говора о приједлој опасности; но не
смиемо заборавити, да је убојна сна-
га Француске јача од наше, још су-
више у пространом дијелу француског
народа не може се наћи толико љу-
бави к миру, да бисмо ми могли жи-
вјети по вољи. — Министар обриче
да ће развити статистичке податке у
тајној сједници одбора.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Последњих седам нота Ђенерала
Каулбарса бугарској влади ово су:

Софија, 30 октобра. Обраћам
пажњу бугарске владе на нечовјечно
поступање с људима који су учество-
вали у устанку дубничком и бургас-
ком, као и на пошљедице те би мо-
гле доћи. Пријепис те поте шаљем
представницима свијех великих др-
жава.

Софија, 30 окт. У околини Бур-
гаса затворени су руски поданици
Набоков и Залевски. Иштем да се
исти одмах предаду руском консулу у
Бургас, да се врате у Русију.

Софија, 31 октобра. 29 окто-
бра избијен је каваз руског консу-
лата у Пловдиву на улици, па затво-
рен. Иштем да се у тој ствари спр-
веде строга мјера и да се кривци
казне.

Софија, 1 новембра. По капи-
тулацијама нијесу мјесне области има-
ле права да затворе Набокова, док
нејаве прије руском консулату, још
мање пак, да га баце у тамницу и
предаду војном суду. Иштем да се
Набоков одмах преда ц. руском кон-
сулату и чекају одговор 24 уре.

Софија, 1 новембра. Пресуду
војног суда у Бургасу против капе-
тана Набокова сматра царско-руска
влада као неважну и ништаву.

Софија, 1 новембра. Услијед
немишлености насиља и тамнице те је
трици каваз ц. руског консулата у
Пловдиву, иштем, да се окружни и
градски начелник одмах отпусте из
државне службе и да се они, који су
каваза затворили, примјерно казне.
Чекају одговор 24 уре.

Софија, 2 новембра. Цар. рус-
ки Ђенер. консулат у Пловдиву јавља,
да окружни начелник пловдивски није
кривац при затварању каваза. Према
томе из правичности мијењам своје
искање овако: Желим: 1. да се бри-
гадир и командир града Пловдива
отпусте из службе; 2. да се људи ко-
ји су учествовали у застави и затво-
ру каваза примјерно казне и 3. да се
царска руска застава поздрављена
по обреду уобичајеном у такви-
јем приликама. Стављам рок до 5 но-
вембра о. г. вече.

Пошто влада није одговорила том
искању, Каулбарс је отпутовао.

Последња пошта још нам није
сасвим објаснила противне брзојавне
гласове о заштити руских поданика
у Бугарској, последице одласка Каулбар-
сова и свијех ц. руских консула.

„Journal de St. Pétersbourg“ јавио
је, да се Русија ради заштите у Бу-
гарској обратила на Немачку, а
у Источној Румелији на Фран-
цуску, јер Немачка у Пловдиву нема
свога преставника. На то примјеђује
„П. Лојд“, да је то забуна, на против,
Немачка је примила заштиту Руса у
Румелији, а у Бугарској није, јер ту
има много руских штићеника, који
нијесу Руси. — Та примједба оче-
видно нема смисла, јер тих штиће-
ника има исто и у Румелији.

Бисмаркова „Norddeutsche Allgem.
Zeitung“ изјављује, да је глас „Тајмс“—а,
као да је немачки Ђен. консуло у Сри-
једцу одбио Каулбарсово искање ради
заштите руских поданика, не осно-
ван, што се већ по томе види, што
тако искање не бива по консулима, но
непосредно између влада.

Vossische Zeitung“ и послје је те
изјаве тврди, да је Немачка заиста
одбила искање Русије.

Глас, да се Француска на молбу
руске владе примила заштиту руских
поданика у Бугарској, поздравља „П.
Лојд“ са задовољством, и ако мало
усиљеним. Признаје да је то јасан знак
великог зближења руско-француског и
сјећа се том приликом, да министар
граф Калнокија, у свом нацрту к де-
легацијама, није ни једном ријечју спо-
менуо Француске, а иначе је о
свакој великој држави знао казати по
коју пријатну ријеч.

И „Волфов биро“ у Берлину потвр-
ђује, да је вијест неких новина, као
да је немачка влада одбила заштиту
руских поданика у Бугарској, неос-
нована. Напротив, прије неки дан
запитала је руска влада у немачке, да
ли би се руски чиновник те је остав-
љен у Сриједцу да храни руске архи-

ве, могао у случају потребе обратити
на немачког преставника ради зашти-
те руских поданика, и на то је не-
мачка влада одмах безусловно одгово-
рила, да с драге воље пристаје на то.

„Дели Њус“ јавио је 10 нов.,
да су се Инглеска, Немачка и Ау-
стро-Угарска на писмено погодиле о
бугарском питању. Исто су то јавили
и бечки листови, неки с додатком, да
ће исти дан Калнокија пред делегаци-
јама објавити углављену погодбу. Но
дан прође и Калнокија није дошао у
сједницу делегације. За то и сам „Пе-
стер Лојд“ опомиње своје вјерне, да
се много не заносе таквијем надама и
да се не уздају сувише у та обећања.

Као што јавља „Национал Цај-
тунг“, објавила је Русија званично ве-
ликим државама Књаза Ник. од Мин-
гелије као свога намјесника за бу-
гарски пријестол. То се сматра као
неко попуштање Русије и као по-
шљедине пријетње заједницом аустро-
немачко-инглеском.

„Ажанс Ава“ јавља из Сријед-
ца, 12 нов:

„Гадбан-наша је питао намјесни-
ке што мисле о Књазу мингелијском.
Ови одговоре, да га не познају. На
приједлог Гадбанов, да Порта постави
ново намјесништво, одговорила је бу-
гарска влада, да о томе не збори бер-
лински уговор, те не може дати одго-
вора.

По гласу „Н. сл. Пресе“ питао
је Гадбан и Каравезова о Књ. Мин-
гелије, а овај је одговорно, да он ми-
сли да је то немогуће, јер „берлински
уговор не допушта „Черкезима“ да
станују у Бугарској.“

Дан сливничке побједе прослав-
љен је свечано у Бугарској. Том при-
ликом поздравно је Батемберга његов
пук, а он је одговорио: „Са сузним
очима захваљујем се на поздраву и на
чувствима исказаним у њему. Честитам
вам, сливнички јунаци. И ако сам да-
леко од вас, живим међу вама. Ви, ју-
наци, познајете моја непромјењива
чуства и моју вреду љубав к вама.“

„Тајмс“ јавља да је у Берлину
предложено, да Немачка посредује у
бугарском питању. У рускијем круго-
вима говоре, да би Цар пристао на
свако ријешење, које би препоручио
немачки Цар.

„Пол. Кор.“ јављају из Лондона,
да између Русије и Инглеске влада
њско неповјерење већ због тога, што
је Инглеска заузела луку Хемилтон.

Нијесу нам још могли стићи ода-
зиви руских новина на чудновату
изјаву љубави конта Робиланта Алек-
сандру Батенбергу, о којој би се, и ако
се чини да је удешена у очи прославе
годишнице побједе сливничке могло
рећи: „Spät kommt ihr, doch ihr kom-
mt.“ Но да Руси због Робиланта
неће кривити италијански народ, то
као да нам јемче ове ријечи те их
налазимо у „Новом Времену“ под загла-
вјем: „Красноярские молчания.“

„Ево већ три мјесеца како наши
супарници непрестано говоре. У пар-
ламентима, у поздравницама, у новина-
ма — сваком zgodном и незгодном при-
ликом силују се ријечи, више или мање

напуњене отровом оговарања и зле
воље на Русију, више или мање при-
јетњи нам, издајући више или мање
злобних смјерова против нас.

„За та три мјесеца Русија је му-
ком мучала. Само три или четири пута
она је прекидала то мучање, и то не
за то да открије какве било широке
погледе, но само да одговори на ово
или оно лично питање, те су га бу-
гарски догађаји изазвали. И за чудо —
сваки пут се њена тиха, јасна ријеч,
одазивала громким одјекима по тој
„Јевропи“ која је препуна зловоље
против нас...“

„Нећемо објашњавати те „поразител-
не“ антитезе. Она довољно говорнички
сама по себи. Но сад је управо вријеме
да се обрати пажња на њу, зато, што се
руска публика, оглушена треском убој-
них говора у Пешти и у Лондону, по-
чиње чудити мучању Русије, забора-
вљајући, да то мучање није ни у как-
вој вези са дневном буком за нашом
границом, и да оно ни у каквом слу-
чају није знак да се ми слажемо
с оним што се иностраним говорницима
свиди да говоре о нама...“

„Нема сумње да Русија мучи,
знајући право и разложно, да мучање
не само да је ничему не обавезује, но
је ни с које стране не веже. Хвали-
сање и разметање није у руској на-
рави, а плаштити јаловијем метковима —
то пустимо да раде наши противници
за одржање свог угледа. Углед Русије
није спао на така средства да би се
одржао у сталности. Но кад би Ру-
сија смотрала zgodну прилику да пре-
кине своје мучање, тада би од њене
ријечи задрктао не само блиски нам
Беч, но и далеки Лондон... Ако је
у вријеме кримске војне Инглеска могла
мислити да јој се не може досадити,
то сад, како смо ми нашу жељезницу
доградили до Мерва, Индија није ни-
како тако далека, да руска војска не
би могла за времена тамо доспјети.
Хоће у Лондону рат, — па онда нека
знају, да то неће бити војна кримска,
но индијска и, може бити, мисирска.

„О Аустрији нећемо много гово-
рити. Од онога часа, кад је та гњила
зграда избачена из немачког савеза,
она је остала као неко неспоразумје-
ње, нејасно самијем аустријскијем др-
жавницима. Што хоће она, к чему те-
жи? Ни мађарски дух ни пољско
„ханизство“ не ће удахнути живота
у њено рескомадаво тијело. Дух жи-
вота давно је одлетео од ње, а трза-
вине галванисаног трупа могу изазвати
само гнушање, но никако страха. Те
трзавице моћи ће препанути само њу
саму...“

Но — Русија мучи, остављајући
очевидне чине да говоре за њу. Нека
у Лондону и у Бечу тумаче наше му-
чање како им је воља; за руско оп-
ћинство не може, ни у каквом случају,
бити сумње о правом значењу тога
мучања. Мучање Русије значи спокојна
увјереност у себе оне прикупљене,
свјесне силе, која може само с пре-
зрењем одговорити на љакунство и
прају лондонскијех и бечкијех држав-
них говорника. Тако мучање, истина,
дражи живе сувише осјетљивијех
политичара, који заборавају мудру
источну пословицу: „говор је сребро,
а мучање злато“. — Но у озбиљним
приликама ваља бити стрпљив и тврдо
се држати, да се ствар не тиче ријечи,
но дјела.“

Пад владе Фрејсинетове није мо-
гао доћи из пенада. Има неких де-

сетап дана како се тај пад спремао. Тада је камара избрисала нека мјеста из буџета, те су услјед тога њих четир државна подсекретара (sous-secrétaires d'état) дали оставку. Никако није обична појава, да цијела влада одступа ради тога, што народна скупштина одриче министру унутрашњих дјела ереске начелнике. Срески начелници, и ако су начелници, не могу бити начелно питање у ово доба, кад сва Јевропа мотри на много више, много кружније прилике.

Оно прво гласање камаре противу владе овако се јавља из Париза, 10 новембра:

„Камара је у својој данашњој сједници, са 355 против 171 гласа, и ако се министар финансије изјавио против тога, примила приједлог, по коме се од кредита за чиновнике министарства финансије одбија 618.000 франака. И други слични приједлози усвојени су, и ако је министар био противан. То гласање обратило је на себе велику пажњу јавног мишљења. Четири државна подсекретара дали су оставку.“

Ко хоће да нагађа тајне узроке и побуде, томе нека је напоменуто, да се то гласање десило на брзо послје изјаве министра пресједника Фрејсинета у камари, да је француска влада свакојачко за мир и да се бугарска ствар Француске ни мало не тиче. Могло би се питати, ко има право, да ли Фрејсине, или војни министар њемачки, који ономад рече у царевинској скупштини, да у великог дијела француског народа владају осјећаји, који Нијемцима не дају мирно спавати.

Прије пада владе Фрејсинетове јавило се из Париза:

„Опет се проносе гласови да се опортунистичка странка упиње, да Фрејсинета обали и да поново дигну Ферија; но увјерава се, да је у тој агитацији само тридесет посланика.“

Као што се сад види, било их је много више; хоћели се пак, послје Фрејсинета, појавити Ферн, или други који, то беху брзо разумјели.

Из Цариграда јављају бечкој послужбеној „Пол. Кор.“-и 14. нов., у очи пријема ђенерала Каулбарса, ову значајну вијест:

„У дворскијем друговима гледа се на могућност пријема ђенерала Каулбарса код Султана попријеко, јер боје се о незгодног тумачења тог догађаја. Неће ни Каулбарс успјети, као што није ни Нелидов, да приволи Порту на каква обавезна обећања. Турска у ови час управо нема никакве политике; бар не друге, до највеће пажње те јој задаје страх од неке непознате опасности, те гледа да храни слободне руке и да сваком угоди ко-

лико може. — У питању уједињења Порте мисли, да ваља прво да се избере бугарски књаз начином законитим и да се постави на пријестол, па тек тада долази на ред питање уједињења. Књаз би тада имао да се погоди са Султаном због фермана, који би га поставио за ђенералног губернатора Источне Римелије.

Берлинском „Национал цајтунгу“ јављају из Петрограда, 14 нов.:

„Цар је сад узео управу иностране политике сасвим у своје руке. Гире је само извршилац наредба Царевих. Та политика која је постала личном отежава свако нагађање у будућност; но Цар неће рата.“

Занимљиву прту личне управе цареве прича берлински „Тагблат“:

„Цар је без питања и знања својих министара запитан у Паризу брзојавно, јели француска влада вољна примити заштиту Руса у Бугарској. Одговор и пристапак француске владе дошао је Гиреу у руке, који се с тог отвореног прелома с Њемачком заступа упорноста те сазове више чланова царске породице на вијеће. Ту њеки Велики Књазви примјетили Цару, да сад није потребе тако јавно наглашавати прелом с Њемачком, и ако се тај прелом, на пошљедак, неће моћи обићи. То је Цар увидио и заповједио је Гиреу да ствар уреди, што је тако учињено, да је Њемачка примила заштиту руских поданика у Бугарској, а Француска у Источној Румелији.“

Разумије се, да сва одговорност за ту причу остаје на берлинском листу.

Напошљедак се јавља, како је у Петрограду врло пријатно примљено, што је Фрејсине без икаквог сневивања одмах пристао на промјену воље Цареве, да у Бугарској заштити Русе Њемачка, а Француска у Румелији. Само, веле, да је Фрејсине препоручио својој консулу у Сриједац, г. Флешу, да се задовољи са заштитом у случајевима гдје то човјечност налаже, по да се не умешава у политичке и страначке борбе.

Каравелов је у својој „Трновској Конституцији“ изнио на видјело нека „откровенија“ о Батенбергу, у којима се прича, за што је Батенберг пао у немилост Цару те изгубио пријестол. Каравелов прича овако:

„Русија, која се срдила на књаза од пловдивског преврата, надала се да ће избори у Румелији испати против Батенберга те га лишити пријестола. Но и Александар је знао да многи Румелијоти нијесу задовољни с унијом особито с начином којим је спроведена, да су за то против њега те му је положај врло озбиљан, крену на пут да задобије народ за себе, послје оде у Варну да тамо чека

успјех избора. Избори се покажу повољни, што је Батенберга тако обрадовало, да је одмах, не рекавши министрима својим ни ријечи, кренуо у Букурешт, да тамо, као што се касније видјело, тражи савезника за извршење политичких пустоштина.

С румунског похода вриу се Батенберг у Сриједац. Ту је причао о лијепом дочеку на двору краљу, о честиткама краља и министара му на сјајним побједама над Србима и о симпатијама влашкијем за Бугаре. О горе споменутом не рече ни ријечи. Тек послје мјесеца дана, од прилике, разумјели смо да се књаз с краљем Каролом и Браћаном упуштао управо у невјероватне погодбе. Стурдузу се послали брзо у Цариград да донесе њеке извјештаје од њемачког посланика. Одмах за тим дознало се за смјерове Александра у Берлину, а и у Бечу и Петрограду и Бисмарк је по свом агенту сриједачком запитан књаза ова четири питања:

1. Је л' истина, да је књаз док је био у Букурешту говорио грдно о Русији и њеном владоу? 2. Је л' истина да је он Каролу и министрима му зборио да ће брзо букнути устанак у Македонији и да га он не може спријечити, те да ће га помагати? 3. Је л' истина, да је књаз искао убојну помоћ Румуније за ослобођење Македоније и за то да је обрекао источну Бугарску са Рупичуком и Варном? 4. Је л' истина да је књ. Александар томе свему дошао, да је књаз Бисмарк извјештен о тијем смјеровима и да их одобрава?

Како је Александар одговорио на та неугодна му питања, не зна се, јер такве би послове радио сам. Писао је у Букурешт и тузио се што су га Власи оговорили у Бисмарка.

Такви су били догађаји — у очи 21 августа, који су том дану и свему потоњем криви. Великодржавни смјерови Вексалдрови и његово завјереничко поступање према Русији и осталој Јевропи огорчили су љуто Цара против њега. Цар Александар јавио је у Берлин, да увиђа потребу да се Батенбергова свргне с пријестола, да у томе иште пуну слободу рада, иначе напушта дружбу (тројцарску). На то искање пристао је Бисмарк тим прије, што му Батенберг није никад био особито ми и што је хтио очувати тројни савез, особито пак хтио је показати руском Цару, да он није ни близу смутњама Батенберговим. Бисмарк је брзо послао у Петроград сановице свога Цара на свргнуће Батенбергово. Аустро-Угарска и Њемачка споразумјели су се о судбини Батенберговој у Кисингену. 22 јула ерели су се Калнокија и Бисмарк и погоде се да раде како хоће Русија и да допусте промјену на пријестолу Бугарске. И т. д. т. д.

То откровење било је повод једној интерпелацији, којом је, прошле суботе (14 нов.) у угарској делегацији запитан Макс Фалк министар иностраних дјела: Је ли све то истина, што прича Каравелов. Мјесто министра одговорио је његов замјеник, Сеђењича, да ништа од свега тога није истина, нити је аустро-угарска влада знала у напријед да је књаз Александар бити збачен, а још мање да је то одобрила.

себи. Мало по мало његови уздаси почеше узимати музикалан облик, па у души му стадоше се ројити складбе које исказиваху очајање. Он осјећаше још већи бол уз та нехотичне пјесме, те се напрезао да их умукне, али његов ђеније, скучиван рашириваше то јаче крила, те као орао, кад држи плијен међу чампрама, тако и он носаше умјетника, нити му се мога опрјети. Бјеху то мртвачке музикалне пратње сликоване у мисли, с којих му се срце леђаше, а сликови напомињаху кораке онијех што носе мртваце. По дну брда валови се ломљаху о хридине те се и то слагаше са напјевима. Тако он стајаше као укован, као опчаран, проклињући музикалног демона који га обузе и који његовој вељој тузи даваше умјетнички облик.

Кад би му се дојадило, загледао би се у течну, пространу морску равницу, па би пожелио станити се у њеним студеним њедрима. А што! Једним часком, једним јуначким скоком потонули би с њим и његови тежки јади! Напао би оно што залуду на земљи тражи мир и заборав! Али у тој жељи прижаге му се блиједна слика нејестина, као каква бијела утвара, и она га позови на дужност. Онда би погнуће главе сипао низ брдо. Тако би и кроз улице ишао не гледајући никога, не одговарајући на поздраве, па би се вриуо к болесници миран и са подмијењем!

Глас о његову боравку у тој вароши брзо се разнесе, те првијех дана већ гомила посјетиоца пријави се. Свакоме бје-

ИЗ АУСТРО-УГАРСКИЈЕХ ДЕЛЕГАЦИЈА.

Министар иностраних дјела граф Калнокија напомиње да у његовом начрту, о коме се сад води расправа, имају ове ријечи: „Важитиу је за коначно уређење бугарских прилика потребно судјеловање Русије“. Кад се говори о Бугарској, не мисли се на румелијско питање, које је сад од мање важности. Но он је већ изјавио, да то уједињење неће Аустро-Угарска са гледишта својих интереса пријечити, но да се не изведе противно уговорима ни без држава потписница.

„Што је Бугарима дао берлински уговор, неће им се моћи узети. Ту је прво њихова самоуправа, по којој се Бугари господари своје владе (?) те нема мјеста управи стране државе. Томе не смета, да је у Бугарској по уговорима, у многим погледу, нужна сарадња великих држава, па и Русије. Нужна је при потврди изабраног књаза, нужна при одобрењу уједињења и многијех другијех питања.“

„У осталом не може нико порицати, да је држање и однос Русије према Бугарској од велике важности за будућност те земље, за њен мир, њено благостање и ујемчење. Та не може се ни помислити, да може дуго трајати крајња занетост између велике државе и мале државице, ако неће друга која велика држава да непрестано стоји на стражи иза оне мале — а која би се примила тог посла?“

Са практичног гледишта разумљива је дакле жеља, да се она занетост како год ублажи и уклони, јер иначе би мучно било створити у оне крајеве мир и спокојство, што је пријеко нужно за развитак те земље.

Министар не вели да је задатак бач Аустрије да за то уложи, но ко хоће стално стање, тај мора желити, да се садашњи запети односи замијене бољима. Ко год познаје тамошње прилике, мора то увидјети.“

За тим изјављује гроф Јулије Андрашија, у кишеној бесједи, да је том накнадном изјавом графа Калнокије умјерен и задовољен.

Гроф Апањија (умјерена спозиција) замјера министру што садашњу радњу Русије у Бугарској сматра као пролазну. Министар се узда у непопуларност понашања Каулбарсова. Но министар заборавља да је то само један дио великог рада руског у Бугарској и да се источни народи, на пошљедак, навијек покоре неодољивој сили. Руска сила у Бугарској све више расте и савлађује све. Ако се каже да ће се то послје све поправити, то је слаба утјеха. Политика, која се само тиме може похвалити, да се може повратити, врло је сумњиве вриједности.

Споменути тројцарски савез, вели говорник:

„Скјерњевички тројцарски однос, са својом формулом о поштовању уговора, који гроф Калнокија сматра као своју велику заслугу, и ако се то по себи разумије, био је занета повод подјели сфере моћи; и ако не у земљописном смислу, а у домаћају моћи. Облик те подјеле значајно би: „Нашој царевини облик, а Русији ствар, биће.“

Говорник завршује:

„Ми симпатисамо с развитком руског народа, као са благостањем свијех осталијех народа, с којима желимо у миру живјети. Ми желимо с Русијом сусједно пријатељство као са свијем државама. Ми ћемо до краја попуштити правим инте-

ху врата затворена. Али лакше би било уставити вјетар и живу воду, што по рјек, него ли женску радозналост.“

У тој вароши гдје навире госпоштина ради бања, колико је потвора и клевета и празнијех ријечи просипало се међу тијем доконијем свијетом! Особито коњска трка бијаше намамила „цвијет људски“ коме је једина брига забавља. А, на жалост, тај „цвијет“ бјеше чампа напала, јер ве бјеше никакве одабраније забаве. Потоним „шкандал“ што је нека шпанолска влада умукла са њеним богатим чивутом, бјеше већ заборављен. Никакве, ама ви најмање новости да намами пажњу госпоштина. То је да човјек свисне од досаде на бањама! Те, можете замислити, каквијем заносом почеше женске снјивати како би Марацкога привођеле да гусли. Особито дувна Јелисавета немаше мира, — али она барем из добре наміјере да помогне сиротињи. Њене ријечи о томе бјеху пражњене и разнежене веома живахно. Она се домишљаше како ће, којим начином да придобије великог умјетника.

У толико госпође, покровитељке добротворне задруге торокаху на свој начин о Стеноу, о отмици, и како је Мод на коњу бјегала од оца, и како их је лорд такођер на коњу гонио, и — бог ти га зна, шта још не издеветаше све. Јадна сирмртица прође „кроза сито и решето.“ Фалада је лијепим усташцама племенитијех госпођа.

— Љубав не може све оправдати! говораше огорчено једна покровитељка.

ИНСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

ЛАБУДОВА ПЈЕСМА.

Приповијетка
Ђорђа Онега.

(Наставак).

VI.

Очев долазак преобрази болесницу, она осјети нову снагу, савлада тугу и постаде весела. Толико се бјеше оснажила да је могла крочити неколика пута по соби и стићи до прозора, гдје би сједила по више сахати према сунцу, према меком морскоме вјетрићу, гледајући врету по обали. Ко други баше се преварили те мислили е су се лијечници преварили о њеној болести, али се Стенио не обману ни за час. Он знадијаше да је тај бољатак пошљедња ненадне радости, те у томе стању кадра је била за час савладати тјелесну слабост; а знао је напријед да то рвање неће за дуго трајати, и чим та неприродна скопост малакше да ће Мод пољећи, као рањена тица што полети к небу и падне доље. Он гледаше како се младост залуду опире смрти, он знашаше е је претанка ниг што је привезује к животу, те проклињаше вријеме што тако брзо протјече, слутећи свакога дана да је у очи неерече без лијека.

Лорд бјеше отицтовао, као што рече, али остави Дези и Харијету, Обје женске

ресина Русије, по оним амбицијама те силе, која долази у сукоб с ујемчењем нашег моћног положаја, морамо се одлучно противити, као што бисмо чинили према таквијем амбицијама ма које друге државе. Објашњујући што је „амбиција“ рече говорник: „Слободни пролаз кроз Дарданеле, на пр., то је прави интерес Русије, који заслужује наше пуно уважање. Но владање над Бугарском и осталим балканским народима, то је само амбиција. — За то ја мислим да експериментална политика, која Русију тако рећи позива на тај пут, којим је прилично далеко пошла, у својим догледним пошљедицама није никако политика мира, и ако хоће то да буде“.

Гроф Антоније Сечен. „Много се говорило о положају аустро-угарске царевине на Балкану. Ја увиђам пуно важност балканског питања по аустро-угарску царевину, но кад хоће да се та царевина гради балканском силом, сјећам се изреке једног угледног државника: „Непрестано упућивање Аустрије на исток значи уједино тјерање Аустрије са запада“. Аустрија пак може свој задатак на Балкану само тако ријешити, ако се не претину коњи те је везују с великом јевропском заједницом“.

Мој поштовани пријатељ гроф Апоњија објаснио је разлику између Аустро-Угарске и Русије на Балкану, што Аустро-Угарска на Балкану има право „интереса“, а Русија само „амбиције“; и да би се сукоби могли уклонити, ако би се одлучним држањем Русија предочила разлику између оправданих интереса и амбиције. Но нека ми опрости ако ми се чини да је то некако идејалистички мислити, гдје су се веке амбиције једне силне државе од ето и педесет година укоријениле, да је то тако лако, и највјештијем говорнику, увјерити ту државу, дакле Русију, да оно што та држава сматра и тражи као свој интерес, није ништа друго до неоправдана амбиција.

Говорник узима изјаве министра Калнокије просто на знање.

И у сједници аустројског делегационог одбора за прорачун министарства иностраних дјела, од 4 (17) новембра, било је занимљивих разговора, из којих износимо нашим читаоцима ово:

Министар гроф Калнокије: Нема никакве сумње да ћемо се ми у бугарском питању сresti још са многијем тежкоћама, и осим једне Каулбарсове, те да ћемо још много невидовна негода, исто као што је извјесно, ако се садашњи бугарски заплети ријеше, да тим још није крај источног питања. То треба да нас опомене, да се стрпимо и чувамо што више можемо.“

Делегат Демел (опозиција), критикујући нарт министрови споменути тројкарски савез, вели:

„С аустро-угарскога гледишта може се казати, да садашњи заплет у источној политици пријети животном интересу аустројском, а не тек споредном. Кад се према томе погледа на тројкарски савез и на слободу кретања у истој, те кад се види да један савезник, који није Аустро-Угарска (очевидно говорник мисли Њемачку), мора имати више зазора (од Русије), што је упућен на њену помоћ у могућем случају сукоба с једном силом која није у савезу (с Француском), тада се не може казати, да је Аустрија тим савезом ујемчила потпуно своје најживотије интересе. И ако

ме јако боли, што при расправи положаја аустројског у том савезу према источној заплету морам доћи до тог увиђења, ипак је то права и цијела истина, да је Аустро-Угарска, поред свега аустро-јемачкога савеза, у источној питању упућена сама на себе“.

Дале вели говорник:

„Историја нас јасно учи, да Русија, чији су интереси на Балкану и на Истоку усковно противни аустро-угарским, те се њихова борба с већом муком одлаже, није презрела никаквог пута, да се друге интересе, како било, сузбије. Као што се у Берлину сузбијао св. стефански уговор, тако Русија сад овим заплетом иде на то, да се обиде берлински уговор те да се успостави св. стефански; то треба да увиди сваки аустројски политичар. За то је потребно устати сајесно и свом снагом за оправдане интересе царевине на Балкану и не уздати се сувише на споменуто јемство мира (савез с Њемачком)“.

Делегат Матуш (Чех), у главном, каже:

„У опште ја само могу одобрити досадашњи правац иностране политике те изјавити, не само као своје мишљење, но у слози са својим једномислицима, да пуно вјерујемо управи наше иностране политике, која иде правцем очувања самосталности и даљег развоја балканских народа и тим храни интерес царевине, и ту ћемо политику потпомагати“.

„Народни Листи“ на то изјављују, да Матуш није имао права то казати у име свих чешких делегата, да и они одобравају исту политику Аустро-Угарске. Тај лист каже да је право мишљење чешког народа исказао Ригер дописнику варшавском „Вијека“. Ригер је у том разговору изјавио, да ће се чешки народ навијек ослањати на Русију, да би рат с Русијом највећа несрећа била по Аустро-Угарску, и кад би побједила, јербо Русију не може нико уништити. Казао је и да је пољски народ под руском владом сретнији но под аустројском; са Смолкиним говором против Русије нијесу се слагали ни сви Пољаци у делегацији, камоли остали.“

Делегат Штурм (опозиција) изјављује, ако би се продирањем једне силе на Балкану пријетило животним интересима наше монархије, нека влада ниште од нас какве хоће жртве, тада неће бити развој мишљења међу народи а Аустрије и Угарске.

На пошљедак „моли“ министра да му каже, што је чинио или покушао, и што је наумио чинити, да заступи пут једностраном утицају стране силе у Бугарској, како савезна ъемачка царевина стоји према тијем тежњама и дали је влада ријешила да прастане само на такога Књаза бугарскога, који би био независан од сваке стране силе, осим отоманског суверена.“

Министар гроф Калнокија: Одговарајући на питања делег. Штурма напомиње министар, да је још у почетку свога нарта наговјестио како му је мучан положај по томе, што су се делегације састале у час који је врло негодан за разлагање подробности и за објашњење садашњег стања ствари. Он је напоменуо, да би он, у случају кад би стојао пред парламентом који би од њега, било интерпелацијом, било другим путем искао објашњења о данашњем положају, морао молити да се то питање одложи на згодније вријеме. За то му је врло жао што није у стању, да изнесе у пуном обиму све оно

пред делегацију, што се очекује и што делегати, као што он радо признаје, имају и право и дужност од министра захтијевати.

Он је у тако негодном положају, да не може изнијети својих баш најбољих разлога. Што је год влада радила од почетка бугарског заплета, то спада у оних повјерљивих преговора, који се не могу објавити с обзиром на интерес државе и на односе према осталим великим државама.

О савезу с Њемачком увјерава министар, као навијек, да још траје у пуној снази, но он ипак додаје:

„Потпуно разложење и објашњење тог односа (између Аустрије и Њемачке) не може се изнијети на јавност“.

„Више пута се нагађало, као да се приближењем Русије опитио наш однос према Њемачкој. Томе се мора он одлучно одупријети. Др. Штурм је имао право рекав, да пријатељско удружење трију држава није ништа ново, но да је више пута бивало. Оно је било у пријашњем једном чину тог питања и навијек му бјеше основна мисао да је, како по Аустрију тако и по Њемачку врло важно, да су с Русијом, тим силним сусједом, у што вјештем пријатељству. Кад је говорник приликом управу иностраних дјела аустро-угарских нашла су се односи Аустро-угарске према Русији у слабо повољном стању, јер нити бјеху добри, ни зли, но колебаљиви. Разумије се да смо ми морали жељети да се избавимо тога стања, а како нам је Русија изашла у сретало, било нам је мило поздравити то ново јемство мира; но да је то ма у чем промијенило наш однос према Њемачкој, то министар одлучно побија. Он и данас тврди, да њему много вриједи, да се одржи пријатељство с Русијом, но да се тим никако не мијењају односи с Њемачком, који су и онако савим друшчијег значаја.“

У вечерњој сједници узео је ријеч бивши министар трговине Хлумецки. Дотакнуто се Ригера, не поменив му имена, рече да се нада, да ће он пореди своје одобравање понашања Русије и Каулбарса (у разговору с дописником „Вијека“). Мало му је што су тако лијепо односи с осталим великим државама, особито што се Италија, напустивши шовинизам, обрће Истоку. Само му је врло жао, да више као да се не може уздати у Турску, и ако смо је, последице плодњивог преврата зауставили, да не уђе у Бугарску. Исто тако не може Хлумецки да разумије пасивно понашање француске републике.

Ригер пориче оне ријечи те се пренесе као да их је он говорио о Каулбарсу. Разумије се да је он са својим симпатијама на страни Бугара, као народа који се бори за своју слободу. Он мисли да Русија према Бугарској не поступа мудро те се нада да ће доћи до увиђења и да не ће стварати себи нову Пољску. Ни Њемачкој није Алсација доносила срећу. Говорник изјављује министру своје повјерење.

Думба (опозиција) вели, да је Ригер лани био уз руску, а ми смо, рече, сад уз противруску Бугарску. Од нас нико не звекта саблом, но ми не ћемо, као др. Ригер, само мирољубиву, но и одлучну, прегалачку политику. Ми смо давно пропустили сузбијати руски утицај и потпомагати балканске народе. Ми нијесмо пријатељи само балканских Словена, као Ригер, но свих народа балканских (говорник је старином Цинцарин). Завадили смо

се с Румунијом царипекцијем задјевницама, па и у Грчкој смо проиграли симпатије.

Још нам остаје да донесемо расправу о Босни и Херцеговини, коначни извјештај угарске делегације и говор грофа Андрашија о Русији те га је том приликом говорио. О томе други пут.

„Н. Време“ о тројном савезу.

Под насловом: „Тройственный союзъ“ има „Новоје Време“ овај занимљиви чланак:

„Тројни савез — Германије, Русије и Аустрије — приказује собом разнострани трокут. Тај троножац ваља да одржи на себи мир Јевропе. Главна је страна те фигуре — Германија. Бар се тако узима, а у самој ствари германски је канцелар познат као творац тог умјетног строја. Књаз Бисмарк може и мислити, да је најсилнија страна тога трокута — Германија, и управо она притискује на двије друге стране. Па лијено. Но нема сумње да се Аустро-Угарска показује најслабијом страном, и у то вријеме кад је књаз Бисмарк преговарао с Русијом, он је готово заповиједао Аустро-Угарској. Наравно да се такви положај не може свидјети Аустро-Угарској, и ево се сад покушава да се Русија обрати у најслабију страну тог тројног савеза или јевропског трокута.

А ко зна: може бити да ће се успјети? Русија се до овога часа не лажа никаквих одлучних мјера, не обзирајући се на све то што се дешава у Бугарској, не обзирајући се на јавна подбадања од стране Инглеске, Аустрије па и саме Германије. Три мјесеца се отеже питање, а Русија, осим посланства Ђенерала Каулбарса и два брода, сасвим није ништа предузела, што би показивало да је она готова к одлучним мјерама. Отуда је јасно да Русија чује своју слабост, према томе настало је вријеме томе, да се Русија увуче у тројни савез тако, да она чује притисак и са стране Германије и са стране Аустро-Угарске, да она коначно зависи од отога што хоће Нијемац...“

Догађаји пошљедних дана доказали су јавно тај ъемачки смјер. Без Нијемаца нема спасења, нема излаза Русији. Што каже Нијемац на Шпиреи и на Дунају, то ће и бити. Том се одзиву приклања и гроф Калнокија са пажњом човека, који овамо жели да вјерује тој неоскриваној срећи, а овамо се онет боји да вјерује. „Бугарска зависи од Јевропе, међу осталим и од Русије,“ — тако он понавља неколико пута у својим одговорима угарској делегацији, међу осталим и од Русије! — Русија, сиромашница, снала је већ „међу осталим“, она је већ на служби у Германији и Аустрији и од њихове добре воље зависи њена судба, њезин утицај на словенска племена.

Кад би Русија доживјела такви пад, боље би било да је нема. Но то би вријеме настало текем тада, кад би се Русија обратила у какву било Москвију XV вијека.

Војна с Нијемцима — да, кад би се руски народ икад могао радовати војни, то би било пријатно: војна с Нијемцима! и кад би икад руски народ могао испиједити све своје силе, пролити сву своју крв, то би управо било у тај час, кад би се дјело тинало тога, да охрани своју самосталност од Нијемаца.

Наша „другови“, као што се чини, то почињу заборављати, кад се аустро-

Како је могла умаћи са једним умјетником? Њека плавушкаста кнегиња, од велике куће стаде је бранити.

— Моја драга, вели она, ви не чувате никада Стениа, кад тако говорите! Немојте олако судити, по што не знате како се у њ која му драго женска може заљубити. Ја познајем жена које су махните за њим.

— Баш махнитијех, добро рекосте!

— Не махнитијех од нас, ни паметнијих од нас! Шта ћете! Велика је моћ умјетности над слабоћом женском... Музичари упирили су најжешће страсти, у наше вријеме, међу госпођама... Они су неододивни... Ја сам гледала кад наш брадати Вињо сједне за клавир, како привлачи женске, — таман као змија тиге. А шта је он према Марацком! Овај је млад, лијеп, згодан као смишљен, црна, сјајна ока, као жеравица... Марацки! Не говоримо, молим вас о њему, него настојмо да га придобијемо за наш посао, па ћете ми умјети казати доцијо...“

— Ама како ће се?

— Како? Тешко, богме! Једино његова невеста могла би га пресловити, али како ће се до ње? Врата су свакоме заворена!... Може бити отвориће се мени...“

— Елате, кнегињо, елате покушајте! прихвати дувна. Моје сироте благосиљаће вас ради тога богоугодног дјела...“

Кнегиња се замисли.

— Видјела нијесам Марацкога од кад ми је муж био поклицар у Бечу. Сјећа ли се он мене, бог зна? Па и она, ко зна

спомињели се... Т'е, покушају, па како било да било!

Оне не прекидоше говорити о великоме покушају, мијењајући дојетке и пале. Сирота дјеца играше допте у дворишту. Бјеше их сасвим малијех и одраслих, свијех заједно једнака несрећа. Очеви им се потонише. И њих је, можда, очекивао исти удес, јер кад подрасту и они ће по мору. Иза високих зидова од дворништа стрпаху катарке свуд унаоколо, као намијењена ограда којом им удес пријети да му не уману.

Једне вечери, у повратку са петиње, Марацки затече у ходнику њску госпођу. Како је мјесто било мрачно, Стенио поздравил клобуком и хтједе да мимоиђе, али она дотрчи к њему пружајући му обје руке.

— О, драги господине Марацки, зар ме не познасте, али сам се толико измјенила?

Како се он колебање, у сумњи да ли ће да јој затвори врата у образ, она га хитро узе под руку и приведе ка прозору.

— Ама, треба ли баш да се кажем ко сам? рече она смијући се.

Он се силом насмија и поклати.

— Извините, кнегињо, мени памет није на мјесту од њеко доба! Па покуша на ново да јој се измакне, али госпа не хтједе пустити лако свој плвије. Она сједе на једну клупицу украј прозора, и нагна и њега да сједне, па поче жалостиво:

— Колико сте јада претријели од кад се не видјесмо!... Вјерујте да вас

жалим од свег срца, јер ваша несрећа дигла ме јако... А колику празнину остависте, одаљивши се од нас. Колико сви чежу за вама! Срећом вама се госпођа опоравља — кажу ми. А како бјеше лијепа отрагу двије године дана у Бечу! И како бијаше скромна и умилата. Не би ли ја могла имати срећу да је видим?...

Сит толиких празних ријечи, Стенио одговори преко вође да је то немогуће, јер су лијечници забрањили, па онда ућута, очекујући да се она дигне.

Али се она не маче, него се приправљаше да настави, па поче:

— А жао, жао ми је то веома!

Стенио, изгубивши стрпљење, прекиде је:

— Молим, госпођо, с каквом сте намјером дошли?

Лијепа плавојка склопи руке а у лицу се преподоби.

— А, господине умјетниче, па свијету је толико невоље, а ви ете могућ, ви можете нешто ублажити... Једна сама ријеч вама може снасти толико невољника... Је ли могуће да нећемо наћи одзива у нашем племенитом срцу... Речите само да ћете учинити што се од вас тражи, само речите: хоћу, толико је доста и ми ћемо вам за увијек бити благодарни...“

Марацки у тој збрци разумједе, те ће њој:

— Ви тражите од мене да гуслим? Залуду то тражите, пристати нећу...“

— Али за сироте! господине Марацки...“

— Ако вам требује повчане помоћи за ваше сироте, рече он, живо, дају, али да ја гуслим кад осјећам смрт у срцу, то не, ни по што!

Глас му дрхтијаше од љутине и румени га обли.

Видећи е не ће кнегиња да га се окане повика:

— Не мучите ме, госпо!... па извади из џепа сноп банкнота пружа јој и поклати јој се дубоко и њезно, као што чињаше прије женидбе. — Ево вам за ваше сироте и баш нам хвала што ми дадосте прилику да добра учиним.

Тако је испрати до врата и ту јој се поново дубоко поклати.

Мод бјеше легла. Дези јој нешто читаше. Кад муж уђе у собу, она се обочи на љакат, те слабијем гласом зашита:

— С ким си говорио Стенио? Шта је било?

— Није ништа, моја мила!

— Ама учини ми се да чух женски глас.

— Зар си љубоморна? рече он шаљећи се.

— То не, али сам радознала.

(Свршиће се).

угарски министар устудје говори, да је Русија у бугарском питању „међу осталима“. Она је у првом реду, а не „међу осталима“. И то ће тако бити. Дружбије то не може бити. Узимати спокојство и прибирање руске политике као слабост Русије — то могу само чинити људи, који немају наравственог ни историјског смисла. То могу чинити само људи, који ништа не виде до берлинског конгреса и прошлијех погрешака руске дипломатије. Јевропи и нашијем „друговима“ још се лани чинило чудно, што се Русија у једанпут изјавила за берлински уговор, за онај уговор, који је сама Русија сматрала као своју несрећу. Но историја не иде бадава, она које чему научи. Русија је јасно видјела, да је настао час, кад је берлински уговор постао неугодан Јевропи и да се Инглеска и Аустрија једанак ријешила да наруше тај уговор пловидским превратом, обилазећи вјешто Русију.

„Почекајте мало, није сада моје вријеме,“ казала је Русија, и остаје до овога часа на својој ријечи. Она има, по свој прилици, свој разлог за то и потреба јој је да причека. Русија врло лијепно зна, да је бугарско питање источно питање, да се ствар не тиче којеквалијет жутотљупаца што чине глупости и гадоски по Бугарској. Пустимо своје „другове“ и своје врагове да се јаве сасвим отворено, ела нека искажу, не само што им је на језику, но што им је сакривено у срцу, што је покривено привидом дружбе и нека тада то откривено остане у напнјем рукама. Има времена за размислање и прикупљање, а има времена и да се разрачунамо...

Русија не улази у догађаје као главом о зид. Русија мјери своје кораке, Русија неће да даде повода рату, Русија неће да изазива; — то није слабост! Русија ради искрено и поштено и жели да јој се врати исто. Хоће ли бити тако? Хоће ли она то дочекати?... Но нико нема права посумњати се, да она неће подићи бачену рукавицу. Русија би је подигла и тада, да је десет пута слабија. Није још било примјера у њеној историји, да је она иначе поступила. Њој се може замјерити сувишак храбрости, да није доста хладне крви, да ни мало не мисли за што ни за кога лије своју крв, коју је она пролила и за саму Аустрију и Прусију, ал' никад јој се није могло замјерити, да је — кукавица. Стране наше историје чисте су од ове замјерке.

Из новина.

Новосадски „Браник“, под насловом: „Црна Гора“, пише:

„Прије неколико дана закључен је уговор између Црне Горе и Ватикана, којим се признаје право јавне вјероисповијести римокатоличкој цркви у Црној Гори. Ми о овом догађају нијесмо могли одмах рећи своју ријеч, јер смо имали пред собом наше унутрашње ствари, које су захтијевале више пажње, и које су такве природе, да ако се о њима не говори у своје вријеме, онда доцније теже је о њима говорити. При томе су избијали и политички догађаји на Балкану једно за другим тако брзо, да се једва стизало по која о њима рећи. Сада пак, када наше ствари не зависе више од нашег рада, а догађаји на Балкану начинили су једну повећу паузу — ево нас, да и о горњој ствари речемо своју.

Цио уговор је врло кратак, али и врло јасан. Види се, да је витешки господар Црне Горе, и у овом погледу радио, као што интереси његове државе а и цијелог Српства захтијевају, а исто тако види се, да је и папа био вољан, да овом уговору буде извор само потреба, у колико се ова указивала за уређење однопаја католичке цркве, а никако друге које цијели, које често руководе ватикан, при склапању уговора са разним земљама и државама. По овоме уговору, папа поставља архијепископа барског у договору са владом црногорском, а архијепископ подaje књазу црногорском заклетву вјерности. Клирици ће се изображавати у Риму о трошку државном, али њих бира држава у споразуму са архијеписком. Ови су дужни у Риму учити и српски језик. Школска настава стоји под надзором архијепископа, али катихете поставља он опет споразумно с владом. Гдје су пак католици сами, или у великој већини, ту влада именује учитеље, гледајући при том, да они буду угодни и духовној власти. Влада признаје важност бракова, закључених пред свештеницима римокатоличке цркве, а у парницама из мјешовитих бракова могу се подносити жалбе и архијепископу. Молитва за здравље владарско, појаће се на словенском језику.

Овим је уговором осигуран влади врховни надзор над католичким свештенством. Ни архијепископ, ни свештеници не могу бити постављени, ако влада црногорска нема увијерења, да ће они радити само у духу, који ће народ поучавати

хришћанским врлинама, а хришћанској науци а никак о чинити какве агитације, и вјерске разрије међу рођеном браћом. Овим је уговором Црна Гора осигурала себе против вјерске пропаганде, затворила је врата оним ордушинама, које обилежу изнад Босне и Херцеговине, па и цијелог Балкана, проповиједајући свијету, да је извор вјерског живота само из панучах папских. Али је у исто вријеме Црна Гора учинила и једно племенито дјело. Она је дала доказа Србима католичке вјере, да поштује њихову вјеру, да то не треба да је препрека, која ће вјечито дијелити католичког Србина од православног, и православног од мухамеданца; она је измирила вјеру с народношћу.

Сваки родољуб српски мора се овом догађају обрадовати. А највише пак Срби католици, који су овим подједнако стали у заједницу српства са православним; што је укинута она вјерска интолеранција, која је започела у средњем вијеку, и која мал те није трајала до најновијих дана. Сада ће сви Срби доћи до увијерења, да они могу радити на великој српској мисли, без обзира на вјерске положаје.

Право католичке цркве у Црној Гори, које је и до сада фактички постојало, али које се сада и правно уводи, биће моћ, који ће спојити и Србе изван граница Црне Горе. Па и вријеме је, да се једном обезбурењају туђи најмници, који завађају и крве рођену браћу; који нас из дана у дан тискају даље од мете, којој сваки Србин тежи.

Говорећи о овом догађају, не можемо, а да не честитамо витешком владару Црне Горе, на његовом мудрој штићењу српских интереса.

Ригерова изјава дописнику варшавског „Вијека“, споменута на другогме мјесту, гласи потпуно:

„Ми симпатизирамо с Русима за то, што је Русија словенска држава; но како је ова уједно и најмоћнија од свију словенских држава, те по томе за будућност може бити наш природни ослонац, то није никакво чудо, што ми с њоме најбоље одношаје одржавамо. У погледу Бугарске надамо се, да ће Русија Каубаревом консеквентном политиком и својом моћи умјети оно осигурати, што жели т. ј. постојан свој утицај у Бугарској. Аустрији то не би могло бити угодно, али јој то не би требало за то ни да буде поводом за несигуран рат, у којем би Аустрија сама стајала, јер Немачка из бојазни од Француске остала би за цијело неутрална. О савезу Аустрије и Инглеске говоре новине у пошљедње вријеме, али на какву би корист био тај савез Аустрији? Рат би се водио по Галицији, а Инглеска нема сувоzemске војске. Аустрија би се имала дакле само у себе уздати. Не може ли она сама стати против Русије? Па узмимо баш да Аустрија и побједи у којој битци. Шта би било? Користи Аустрија не би имала, јер јој не може отети ни једну покрајину. И Наполеон I. морао је узмицати, а он је постигао веће успјехе, него што би могла постићи Аустрија. Русија је голијат, коме се не може наудити. Русију може когод побједити, али савладајти никако. За то нико и не жели тако сумњив рат, осим Маџара и неких Пољака. Ја не појимам, како би могао здрав разум довести у склад ратоборност Маџара са њиховим неизмјерним дефицитом у прорачуну. Од пољских пак посланика ја знам и такових, који су послје састанка делегација преданом осуђивали, шта је Смолка говорио, па су додали, да је он те изјаве учинио без споразума са осталим посланицима. Понашање љевце врло ме изненађује. Они су против Русије, али су они тек онда пљескали, кад је Смолка нагласио мирно ријешење. До онда пак владала је међу љевичарима гробна тишина. За рат се ниште новаца, за тим новаца и опет новаца. Рат с Русијом повукао би пошљедице, какве данас нико не представља. Да узмемо, да ће мо и побједити, каква би нам корист била? Никаква. Русију рат не би ослабио, нас би пак руинирао, упропастио. Русија се не може ранити, то је показало најбоље кримски рат. Сва Јевропа стајала је против Русије, па се није никакав успјех постигао. Како ја мислим, Аустрија треба да буде са свим за мир.“ — У разговору догађа се Ригер и руских Пољака, па је пријетио: „Пољаци, који живе под руским скиптром, стоје материјално много боље од аустријских. По томе би ми чудно било, ако би руски Пољаци симпатизирали са Аустријом. Ако би Русија успјед какве изненадне политичке промјене пристала, да за рутенску област Аустрији уступи руску Пољску, то би такав добитак био врло проблематичан, па би се најпослије ипак морало бирати између Бизмарка и Русије, а ја сам увијерен, да Пољаци не би били уз — Нијмце“.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 24 новембра.

(Зетски Дом). — Ради се свом снагом, да би се Зетски Дом до Никола-дне оправдио колико толико, да се бар могу у великој дворани дати позоришне представе. За то се највише радн око оправке средње дворане, у којој ће бити позорница. Дворана је већ попођена, а позорница се ставила прекјучер, у суботу. Простора је за гледаоце довољно, а биће навијек чиста ваздуха, јер висина је велика, за сад, овако још без ложа, и превелика. Позорница је довољно дубока, 14 метара, а широк је преко седам метара са стране гледалаца, осим тога има довољно размака за кулисе. Побочне дворане оправиле се кашње, за то има довољно времена, а постарало се да међу тим не оштети грађевину грдно вријеме: с југа су велики прозори добро затворени. — Чујемо да ће се брзо оправити и часовник на pročелу, који се је био престао цукати часове.

(Личне вјести). — У четвртак вече приспн је на Цетиње Г. Емил Фан-Цел в' Арлом, нови пристав (attaché) при ц. и кр. аустро-угарској мисији. Г. Фан Цел долази на мјесто Г. бар. Хуртера, који је премјештен к. ц. и кр. аустро-угарском посланству у Биоград. Г. Хуртер оставља у цетињском друштву лијепу успомену.

— Г. Др. Петар Миљанић кренуо је јучер преко Котора и Беча у Војводину.

(Вријеме) је у нас од неколико дана најгђе које бива у позну јесен. Киша не престаје находити, а југ није толико силан да бар ону силну маглу разгони или прореди, којом је несносна дажда зачињена. Попта нам, због промјене у контуацији, и онако неуредно долази, а ово вријеме чини још непоузданији како долазак, тако и одлазак наше поште, бар од Котора.

Просвјета.

Од српског акад. друштва „Зоре“ у Бечу добили смо ову објаву:

Почтовани господине уреднице. Српско акад. друштво „Зора“ у Бечу одлучило је, да ове године у обичајеној прослави на св. Саву прослави стогодишњи рођења Вука Стеф. Караџића и да с том прославом споји и прославу пјевача и гуслара народног Филипа Вишњића. Чист приод намијењен је подизању споменика на робу Филипа Вишњића у селу Грку у Сијему. Умољавамо вас најучтивље да ову вјест изволите јавити у своме листу преходно, а ми ћемо доцније пошт. српску публику позивницама извјестити.

Беч, 23 (9) нов. 1886.

С најдубљим поштовањем

за одбор:

Павле Радојчевић,
референт.

НОВЕ КЊИГЕ.

Уредништво је примило на приказ: Годишњак, са библиотеком за народ — Велики српски народни илустрован календар за просту годину 1887. Гоина 36. — Уређује А. Сандић. Издање бр. 1. М. Поповића, у Новом Саду. (С уметнутјем листовима за приход и расхо.). Цијена 50 новчића. — Календар је украшен са двадесет и двије лијепе слике, од којих неке при пут налазимо у „Годишњаку“, који је себи давно стекао лијеп глас. Међу сликама налазимо и Њих. Свјетлости Књаза Петра Карађорђевића и Књагињу Зорку. Уза слике читамо ове ријечи:

„Књажевић Петар Карађорђевић и супруга му, књагиња Зорка Карађорђевића, родом Петровић-Негуша — јесу они и она првијенчад својих Родитеља — прво им радовање и обрадовање. Унут великога вођа, славног Кара-Борђа, ми зет сад свијетлом Господру црногорском, може данас сјутра бити њему десна рука, док соколић му књажевић данило не дорасте до коњица и до бојног крпа и не удри у крила сокола, те пође саопам витешког оца свог. Књагињу Зорку кажу Српкињу и срцем и душом; њу нам

красе, веле, свеколике дивне врлине одпла црногорских. Приказујући сликом (на страни 23) ту дичну Црногорку рода славних Петровића-Негуша и храброг јој војна Петра, потомка славног јунака од Тополе Борђа — прилика нам је удесна, мјесто животописа им, да испричамо овдје како се године 1849. на измаку, вратише из Србије, који су се тамо склонили били за злочовних дана оних, донесе нам њеко и поклони повећу слику једну каменомштапану (литографисану). Та слика привлакује млађаног тада и нејаког књажевића Петра Карађорђевића у србијанском одјелу, како је стао под оружјем уз топ један. Зарадовасмо се тому дару, па мило своју мајку запитасмо: Кога каже слика та и прилика? Мати нам одговори: То је син првијенчад књаза српског. А је ли, мајко, је ли тај књаз цар српски? Није, одговори нам. А да није то краљ српски? Није!... А хоће ли тај син књажев из топа тог на Мадаре да пуца? Неће, синко, него баш на Турке, и на све редом крвнике српске!... Прошло је од оно доба ево малне четрдесет љета и година; слику нису толико и толико пута гледали, и још се не довисмо, шта нам мајка за малена хтједне тим рећи. Него слушали смо, те и чешће понављамо, разбориту ону пословицу: Тећ' ће вода, куд је текла — што-но некад Србу српска мајка рекла!“

Цио је садржај прекрасан, сваки чланак одабран и занимљив, чему је довољно јемство име самог уредника, А. Сандића. Вриједно је споменути двије народне пјесме те се овдје први пут налазе штампане. Једна права народна, под именом „Павле Неиман“, забиљежио је у Сијему Григорије Николић од пјевачице Стане Владосављевића. Друга је пјесма, којом почиње „библиотека за народ“, нашег црногорског самоука пјесника, Саве Мартиновића, под именом „Смрт Вука Стеф. Караџића“. Пјесму је уредник пропратио овом бљешком:

„Ову прекрасну пјесму самоук-пјесника, старине Саве Мартиновића, добио сам прије неке године по пријатељству од пречасног г. Ђ. Јеврића, садашњег срп. пароха сегединског с испоруком: да се нашла у Темишвару међу хартијама покојног г. П. Тирола, некадањег читача и писара Вука Ст. Караџића — пми е хвадом пречасн. г. приложнику, ево сад је штампано а мислимо, у најзгоднији час — пред стогодишњу славу Вукову.“

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 14 новембра. — Ове неђеље за прве 3 дана имали смо средње и јаке вјетрове од П. и Ш. квад. небо облачно и гдјегд киша и море узбуњено; па иза тога јаке вјетрове од I. кв. небо гдјегд облачно и море узбуњено. Улазак на ушће Бојане највише има дубине 4½, нога мјетачних.

Доједрења и одједрења није било.

У цињ, 16 новембра. — Ове неђеље имали смо умјерене и јаке источне вјетрове, небо полуоблачно и неколико узбуркано море.

Доједрише и одједрише:

Пар. аус.-уг. „Тритоне“, тов. 500, кап. Т. Расовић, из Бара, за Медову, крчат.

Пароб, аус.-уг. „Јонио“, тон. 424, кап. А. Орландо, из Медове за Бар, крчат.

Бар, 15 новембра. — Ове неђеље за прве пет дана имали смо јаке и умјерене вјетрове, снјег, небо облачно и море узбуњено, од јучер приличне вјетрове и небо ведро а море исто узбуњено. Барометар 77—4, стање температуре Р. 11.

11 новемб. Доје из Далмације пароб. лојда „Тритоне“, кап. Т. Расовић, у слободној пратки и овдје у ову луку искрца неколико терета.

14 новемб. доје из Крфа и Арбаније пароб. лојда „Јонио“, кап. А. Орландо у слободној пратки и овдје у ову луку искрца неколико путника и терета.

О Г Л А С.

Господин Томо Флорно на Прчању у Боки Которској ликвидира своје складиште различне Штајерске и Крањске јапје т. ј. штица, штица, мурала и полумурала, те продаје све ове ствари обаљеном цијеном.